

Engelli Spor Politikaları Kapsamında Paralimpik Oyunlara Bakış** (The Overview of Paralympic Games in the Scope of Disabled Sports Policies)

* Buse KARADAŞ^a , Hakan ÇETİNER^b

^a Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Social Sciences, Department of Recreation Management, Ankara/Turkey

^b Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Department of Recreation Management, Ankara/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 01.02.2022

Kabul Tarihi: 12.03.2022

Anahtar Kelimeler

Engellilik

Spor politikaları

Paralimpik oyunlar

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türk Paralimpik Sporcularının, Paralimpik Oyunlara katılım ve başarı göstermesinde engelli spor politikalarının rolünü nitel bir araştırma yöntemi olan doküman analizi ile anlamaya çalışmaktır. Tarihsel süreç içerisinde engelli bireylere toplumun yaklaşımı farklılık göstermiştir. Engelli bireylerin sosyal dışlanmaya maruz kalmasına neden olan bazı yaklaşımlar, engellilerin toplumsal hayata katılmasında ve toplumun bir parçası olarak kabul edilmesindeki asıl engelin “toplum” olduğunun öne sürülmesiyle birlikte, değişikliğe uğrayarak küresel çapta düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Dünya’da engelli hakları farkındalığının artmasıyla eş zamanlı olarak engelli politikaları Türkiye’de de devlet politikası haline gelmiştir. Spor, toplumsal hayata katılma ve adapte olmada önemli bir araçtır. Engelli bireylerin spor aktivitelerine aktif bir şekilde katılması ve spora teşvik edilmesinde uygulanan spor politikalarının önemli bir yeri bulunmaktadır. Sporun iyileştirici etkisinden faydalanmaları ve spora katılım konusunda Paralimpik Oyunlar özendirici bir rol üstlenmektedir. Spor bu yönüyle rekreasyonel terapinin önemli bir aktivite kaynağı olarak dikkat çekmektedir. Sportif rekreasyon aktiviteleri, engelli bireyleri yalnızca fiziksel açıdan değil sosyal, ruhsal ve duygusal açıdan tam bir iyilik halinde olmalarını amaçlayan terapötik rekreasyonun önemli bir unsurudur. Bu çalışmada Türkiye’nin engelli spor politikaları Paralimpik Oyunlar çerçevesinde ele alınmıştır. Nitel çalışma yöntemlerinden kaynak taramasının kullanıldığı çalışmada güncel veriler incelenerek Paralimpik Oyunlara katılım düzeyi ve kazanılan sportif başarılar incelenmiştir. Elde edilen veriler, Türkiye’nin Engelli spor politikaları geliştirmesi, uygulaması ve devamlılığı sağlamasının Paralimpik Oyunlara katılımı ve Paralimpik Oyunlarda gösterilen başarıyı arttırdığını göstermektedir.

Keywords

Disability

Sports policies

Paralympic games

Abstract

The aim of this study is to try to understand the role of sports policies for those who are disabled in the participation and success of Turkish Paralympic Athletes in the Paralympic Games, through document analysis which is a qualitative research method. In the historical process, society's approach to people with disabilities has differed. Some approaches, which cause disabled people to be exposed to social exclusion, have been changed and global regulations have begun to be made, with the claim that "society" is the main obstacle itself for the disabled to participate in social life and to be accepted as a part of society. With the increase in awareness of the rights of the disabled in the world, disability policies have also become a state policy in Turkey. Sport is also an important tool for participation and adaptation to social life. Sports policies have an important place in the active participation of disabled individuals in sports activities and encouraging them to do sports. Paralympic Games play an encouraging role in benefiting from the healing effect of sports and participating in sports. In this aspect, sport is an important source of activity for recreational therapy. Sportive recreation activities are an important element of therapeutic recreation that aims to ensure that people with disabilities are not only physically well but also socially, spiritually and emotionally well. In the study, in which literature review, one of the qualitative study methods, was used, the current data were examined and the level of participation in the Paralympic Games and the sportive achievements were examined. The data obtained shows that Turkey's development, implementation and continuity of disabled sports policies increased the participation in the Paralympic Games and the success shown in the Paralympic Games.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: karadas.buse@hbv.edu.tr (B. Karadaş)

DOI:10.21325/jotags.2022.983

** Bu çalışma, "Future Trends in Leisure and Recreation Congress (FTLRC)"de özet bildiri olarak sözlü sunulmuştur.

GİRİŞ

Spor, bireyin fiziksel ve psikolojik anlamda sağlığını güçlendiren, bireyin topluma uyum sağlamasını kolaylaştıran, mental ve motor becerilerini geliştiren, bireyin kişisel gelişimine katkı sağlayan toplumsal bir olgudur (Demir & İlhan, 2019: 159). Toplumu oluşturan yalnızca sağlıklı bireyler değildir. Bir toplum içinde farklı renkler barındırır. Engelliler de toplumun farklı bir rengidir. Spor, engelli bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri, toplumda var olduklarını gösterebilecekleri araçlardan biridir. Spor aynı zamanda topluma dahil olup, toplumun bir parçası olduğunu hisseden engelli bireyin kendine güven hissedebileceği, birlik olma duygusu ile paylaşma duygusunun gelişeceği bir rehabilitasyon programı haline bürünebilmektedir (Çevik & Kabasakal, 2013:76). Rekreasyon alanında özel hizmet bölümü olarak yer alan terapatik rekreasyon; bireylerin yaşam kalitesini arttırmasında, tam bir iyilik haline ulaşmasında önemli bir araçtır (Savran, 2020). Spor, terapatik rekreasyonun uygulanmasında önemli tekniklerden biridir. Günümüzde yapılan araştırmalarda engelli bireylerin spor aktivitelerinde yer almasının bireylere psikolojik, fizyolojik ve toplumsal anlamda fayda sağladığını ortaya koymaktadır. Engelliler sporu, engelli bireylerin ve gizil engelli bireylerin rehabilitasyon sporu, rekreasyonel faaliyetleri, aktif bir şekilde dahil oldukları yarışmaları ve her çeşit sportif etkinlikleri içermektedir (Çetiner, 2019; Konar, 2003, s.163). Engelli bireylerin spor aktiviteleri ve organizasyonlarına katılmalarında çevresel (tesislerin yetersizliği, erişilebilirliği), kişisel (yaş, cinsiyet, gelir vb.) ve sosyal açıdan pek çok engelle karşılaştıkları bilinmektedir. Engelli bireylerin karşılaştıkları bu engelleri aşması, toplumsal hayata tam ve etkin bir şekilde katılabilmesi için çeşitli kamu politikaları geliştirilmektedir (Argan vd., 2021). Geliştirilen politikalar engellilerin spor aktivitelerine aktif bir şekilde katılması ve spora teşvik edilmesini sağlamaktadır. Engelli sporcuların, profesyonel bir şekilde spor yapmaya teşvik edilmesinde ve sporun iyileştirici etkisinden faydalanmalarının sağlanmasında Paralimpik Oyunlar önemli bir rol oynamaktadır. Başlarda bedensel engeli bulunan kişilerin rehabilite olmasına yardımcı olmak amacıyla yapılan spor gösterileri, bütün engelli bireylerin rekabet ettiği ve ileri derecede performans elde edilmesinin amaçlandığı Paralimpik Oyunlara evrilmiştir. (Anatca & Yılmaz, 2019). Aynı zamanda Paralimpik Oyunlar engelli turizmi ve spor turizminin bir alanı olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle Paralimpik Oyunlar düzenledikleri ülkelere başta ekonomik olmak üzere sosyal, kültürel ve çevresel bakımdan etki etmektedir. Özellikle spor turizminin turizm endüstrisi içerisindeki büyüme hızının %14 olduğu düşünüldüğünde (TÜRSAB, 2014) bu payda farklı spor türleri ve organizasyonlarının önemli olduğu düşünülmektedir. Paralimpik Oyunlar bu yönüyle spor turizminin gelişimine katkı sağlamaktadır. Paralimpik alanında literatür incelendiğinde; Türkiye Paralimpik Sporcularının, Paralimpik Oyunlara katılım ve başarı göstermesinde engelli spor politikalarının rolünün konu edildiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu bağlamda nitel bir araştırma yöntemi olan kaynak taraması ile güncel verilerin incelenerek ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak engelli kavramına ve politikalarına yer verilmiştir. Engellilik ve spor kavramları ele alınarak Paralimpik Oyunlar detaylı olarak incelenmiştir. Sonuç kısmında taranan kaynaklardan elde edilen bulguların değerlendirilmesine ve önerilere yer verilmiştir. Yapılan bu incelemenin gelecekte yapılacak olan çalışmalara rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Engelli Kavramı ve Politikaları

Engelli kavramı, 07.07.2005 tarihli 25868 sayılı Resmî gazetede yayınlanan 5378 Numaralı Engelliler Hakkında Kanun'da "zihinsel, fiziksel, ruhsal ve duygusal yetilerinde çeşitli düzeyde eksiklerinden kaynaklı topluma diğer bireyler ile eşit koşullarda aktif katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen kişiler" olarak

tanımlanmaktadır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005). Birleşmiş Milletler ise engelli kavramını “Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme”nin 1. Maddesinde “diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişiler” olarak ifade etmiştir (Resmî Gazete, 2009). Farklı engellere sahip olan bireylerin, farklı istek ve gereksinimleri olacağı göz önünde bulundurulduğunda, engelli olma durumunun sınıflandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda, engel türleri, genel bir sınıflandırmaya gidilerek, ortopedik/bedensel engelli, görme engelli, işitme engelli, dil ve konuşma engelli, zihinsel engelli ve süregelen hastalıklar olmak üzere toplamda altı (6) başlıkta incelenmektedir (Özhan, 2017).

Engelliliği Açıklayan Başlıca Modeller

Engelliliği algılamada ve engellilere yönelik politikalar geliştirmede tarihi süreç içerisinde farklı yaklaşımlarda bulunulmuştur. Toplumların içinde bulunduğu siyasi ve sosyo-ekonomik durumlar engelliliğe olan yaklaşımları şekillendirmiştir. Bu yaklaşımlar sonucunda farklı modeller ortaya çıkmıştır. Engelliliğin zaman içerisinde nasıl algılandığını anlamamız açısından bu modeller önem arz etmektedir. Engelliliği açıklayan başlıca modeller ise ‘medikal’ ve ‘sosyal’ model olarak ifade edilmektedir (Metin, 2017).

Medikal Model

Medikal model engelliliği, engeli bulunan bireyin iyileştirilmesi için uğraşılması gereken biyolojik ve medikal bir problem olarak ele almaktadır. Engelli bireyin toplumla bütünleşmesine yönelik politikalar izlemek yerine engelli bireyi “medikal” yollarla iyileştirmeye çalışmıştır (Meşe, 2004). Bu model toplumu değiştirmenin zor olduğu ve engelli bireylerin seçim hakkı olmadığı düşüncesi ile toplumu değiştirmek yerine engelli bireylerin tedavi edilmesini ve engelli bireylerin topluma göre yaşaması gerektiğini savunmaktadır (Öztürk, 2011:8).

Medikal modelin ortaya çıkış sürecinde Sanayi Devrimi’nin etkisi göz ardı edilmemelidir. Rekabetin kıyasıya yaşanmaya başlandığı ve üretimin ön planda olduğu zamanlarda üretimde yer alacak iş gücü önem arz etmiştir. Sağlıklı bireylerin daha çok üretim daha çok kazanç olarak algılanması, engelli bireylerin sadece “iyileştirilmesi” gereken patolojik vaka olarak görülmesine sebep olmuştur (Metin, 2017).

Sosyal Model

1970’li–1980’li yıllarda oluşmaya başlayan “engellilik kültürü” düşüncesiyle farklı model ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu yeni model, toplumsal sorun çözüme kapsamında bulunan engelli hakları hareketi temelinde “sosyal model” olarak ifade edilmektedir (Özgökçeler & Alper, 2010). ABD’de temelleri atılan, kuruluş ve yönetim sürecinde tamamen engelli bireylerin yer aldığı “Bağımsız Yaşam Hareketi (Bağımsız Yaşam Merkezi)” isimli sivil toplum kuruluşu, engelli bireylerin medikal modelle sosyal yaşamdan dışlandıklarını savunmuşlardır. Buna karşılık engelli bireyin fiziksel engeline odaklanmak yerine toplum engeline odaklanmak gerektiğini ileri sürerek ‘sosyal modelin’ benimsenmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir (Çaha, 2016).

Bu modelin, medikal modelden en önemli farkı “engelli bireyi” değiştirmeye çalışmak ve sadece fiziksel sınırlılıklarıyla ele almak yerine “engelli bireyi” aktif birey olarak kabul etmeleri ve tanımlamalarıdır. Engelli bireylerin yaşadıkları sorunlara, sorunların nasıl çözülmesi gerektiğine, engelli bireylerin neler beklediklerini tanımlamasına imkân tanımıştır (Oliver 2009’dan aktaran Şentürk 2010). İyileşmesi gereken sadece engelli birey değildir; toplumun ve çevrenin de engelli bireylerin yaşayabileceği şekilde iyileştirilmesi gerekmektedir. “Eğitim, sağlık ve istihdam hizmetlerine erişimin sınırlı olması, çalışma ortamlarının engellilerin gereksinimlerine uygun

düzenlenmemesi, kamusal binalara, ortamlara ve tesislere yetersiz erişim, ulaşım, sosyal destek mekanizmalarının yetersizliği ve engellilere yönelik negatif algı, ayrımcı tutum ve davranışlar gibi kültürel etkenler toplumsal değişimin gerekliliğinin savunulduğu önemli alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Metin, 2017). Engelli bireylerde sosyal yaşam (sanat, boş zaman, eğlence, spor ve turizm) Darcy ve Taylor'a göre medikal yaklaşımların gölgesinde değerlendirilmektedir. Yapılan çalışmada, sosyal model yaklaşımı ele alınarak engelli bireylerin deneyimleri insan hakları doğrultusunda incelenmiştir. Engelli bireylerin sosyal yaşam içerisinde en büyük problemi tesislere (otel ve motellere) erişimde ve iletişimde yaşadığı görülmüştür. Engelli bireyin dilediği aktiviteye ikamet ettiği yerden uzakta katılabilmesi için tesislerin erişilebilir olması önemlidir (Darcy & Taylor, 2009). Sosyal model, engelli bireylerin toplumda görünür olmaları ve aktif hale gelmelerine olanak sağlanması ve bu hususta politikalar geliştirilmesi gerektiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Engellilik ve Sosyal Politikalar

Sanayi Devrimi, beraberinde küreselleşmeyi de getirmiştir. Küreselleşme ile ortaya çıkan önemli “konjonktürel” gelişmeler çerçevesinde, devlet sosyal sorunlara müdahale etmek zorunda kalmıştır. Sorunlara müdahale etme alanının zamanlama genişlemesi ile “sosyal politikaların” temeli atılmıştır. Sağlıklı bireyler dikkate alınarak geliştirilen politikalarda “engelli bireyler” medikal destek sağlanması ve yaşam koşullarında belirli iyileştirmeler yapılması gereken “hastalar” olarak ele alınırken, 1970’li yıllarda Engelli haklarının gündeme gelmesiyle birlikte “engelli bireylerin” yalnızca “engelli” değil aynı zamanda “birey” oldukları ön plana çıkarılmıştır (Özgökçeler, 2006; Mumcu, 2018).

Bağımsız Yaşam Hareketi'nin etkisiyle, 1973 yılında BM tarafından yayınlanan “BM Engelli Bireylerin Hakları Beyannamesi” dünya genelinde engelli politikaları geliştirilmesi açısından tarihi bir öneme sahiptir. BM'nin raporuna göre “engellilerin” toplumsal hayatta yer almasının önündeki en büyük engel toplumsal tutum ve davranışların olumsuz yönde olmasıdır (Çaha, 2016). Yeni milenyum ile engelli hakları farkındalığının arttığı düşünülmektedir. “2001 yılında Meksika Hükümeti, BM Genel Kuruluna engelli bireylerin haklarını güvence altına alan bir uluslararası sözleşmeye ilişkin önerilerin ele alınması amacıyla geçici bir komite kurulmasını teklif etmiş, 2002 yılında Geçici Komite ilk oturumunu gerçekleştirmiştir” (İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları Derneği, 2021). 2006 yılında ise “Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 13 Aralık 2006 tarihli ve A/RES/61/106 tarihli kararıyla kabul edilmiş ve 3 Mayıs 2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir” (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2021). Bu sözleşmenin amacı engelli bireylerin diğer bireylerle eşit haklara sahip olmasını sağlamak adına taraf devletlerin nasıl bir yol izlemesi gerektiğini ifade etmektir. Türkiye ilgili sözleşmeyi 30 Mart 2007 tarihinde imzalayarak sözleşmeyi kabul eden ilk ülkelerden biri olmuştur. Sözleşme'nin onaylanması 3 Aralık 2008 tarih ve 5825 sayılı Kanunla uygun bulunmuştur. Sözleşme'nin onayına ilişkin 27 Mayıs 2009 tarih ve 2009/15137 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ve resmi Türkçe çeviri, 14 Temmuz 2009 tarih ve 27288 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır (Resmî Gazete, 2009; İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2021).

Türkiye'nin Engelli Spor Politikaları

Türkiye'de 1962 yılından bu yana hükümetlerin politikalarını ve stratejilerini “Beş Yıllık Kalkınma Planlarında (BYKP)” incelemek mümkündür. Engellilere yönelik politikalar incelediğinde 1960'lı yıllardan 1990'lı yıllara kadar engelli bireylere yönelik geliştirilen politikaların “medikal model”; 1990'lı yıllardan sonraki politikaların ise “sosyal model” baz alınarak geliştirildiği görülmektedir (Özgökçeler & Alper, 2010). Medikal modelden sosyal modele

geçiş ile engelli bireylere yönelik tutum ve davranışlar değişmeye başlamıştır. Engellilerin “yetersiz” ve “yardıma muhtaç” bireyler olmadığı, gerekli düzenlemeler yapıldığı takdirde ‘toplumda aktif’ olarak yer alabilecekleri düşüncesinin ivme kazanması ile toplum düzeninin engelli bireylerin yaşamasına uygun hale getirilmesi için uluslararası çalışmalar başlatılmıştır. 1982 yılında Birleşmiş Milletler hazırladığı “Dünya Eylem Programı”nda ülkelerin engelli bireyler için oluşturması gereken politikaları üç başlıkta ele almıştır. Bu politikalar “önleme, rehabilitasyon ve fırsat eşitliği” şeklinde sınıflandırılmıştır. Aynı toplantıda önerilen faaliyetlerin hükümetler tarafından uygulamaya geçirilmesi ve tüm dünyada engelli bireylerle alakalı küresel bir kalkınma sağlaması için 1983-1992 Birleşmiş Milletler Engelliler On yılı ilan edilmiştir” (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021). Spor yapma bir haktır ve engelli bireylerin de spor yapma hakkı vardır. Engelli bireylerin spor yapmayı istemesi spor yapabilmesi için yeterli değildir. Engelli bireyin spora katılımını kolaylaştıracak şekilde düzenlemeler yapılması, politikalar geliştirilmesi ve bu hususları destekleyici imkânlar sunulması gerekmektedir (Beacom & Golder, 2015’ten aktaran Mumcu 2017). Engelli haklarının önem kazandığı bu dönemlerde Türkiye’de, engelli bireylerin de sağlıklı bireyler gibi spor yapma hakkının olduğu bilinciyle, 8-11 Mayıs 1990 yılında düzenlenen Spor Şurası’nda alınan karar gereği 21 Kasım 1990 yılında Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde “Özürlüler Spor Federasyonu” kurulmuştur (Karataş, 2021). 1997 yılında federasyonun adı “Engelliler Spor Federasyonu” olarak değiştirilmiştir. 2000 yılında bünyesinde dört engel türünde (görme, işitme, bedensel/ortopedik, zihinsel) faaliyet gösteren “Engelliler Spor Federasyonu” yönetim ve organizasyonda yaşanan sıkıntılar nedeniyle daha verimli çalışabilmek için; “Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, Görme Engelliler Spor Federasyonu, İşitme Engelliler Spor Federasyonu, Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu” olarak dörde ayrılmıştır (Engelsiz Spor, 2021).

2000’li yıllarda uluslararası yönelimle aynı zamanda ulusal iradenin engelliliği önemli bir politika alanı olarak görmeye başladığı görülmektedir (Yılmaz & Yentürk, 2017). Bu kapsamda Türkiye’de önemli bir adım atılarak ilk kez 2005 yılında engelli bireylerin haklarına yönelik 5378 sayılı “Engelliler Hakkında Kanunu” çıkarılmıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005). Kanunun 33. Maddesinde engelli bireylerin spor yapma hakkına yönelik yapılması gerekenler belirtilmiştir. 33. Maddede Gençlik ve Spor Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu’nun 2. Maddesine (Ek: 1/7/2005-5378/33) “özürlü bireylerin spor yapabilmelerini sağlamak ve yaygınlaştırmak üzere; spor tesislerinin özürlülerin kullanımına da uygun olmasını sağlamak, spor eğitim programları ve destekleyici teknolojiler geliştirmek, gerekli malzemeyi sağlamak, konu ile ilgili bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları ile yayınlar yapmak, spor adamları yetiştirmek, özürlü bireylerin spor yapabilmesi konusunda ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak” ifadesi (o) bendi olarak eklenmiştir (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2005; Resmi Gazete, 2005).

2009 yılında ise Türkiye, “BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmesini” kabul etmiştir. Türkiye’de bu sözleşmenin yükümlülüklerini yerine getirme hususunda engelli bireylerin “insan haklarının korunması ve güçlendirilmesi için” politikalar geliştirilmiştir. Sözleşmenin 30. Maddesi (5) ile engelli bireylerin toplumsal hayata etkin katılmada boş zaman aktiviteleri ve spor faaliyetlerine katılım hakkı konusunda taraf devletlerin alması gereken tedbirler belirtilmiştir:

“(a) Engellilerin her seviyedeki genel spor etkinliklerine mümkün olduğunca tam katılımını cesaretlendirmek ve artırmak;

(b) Engellilerin, özel spor ve eğlence etkinliklerini örgütleme, geliştirme ve bu etkinliklere katılma imkanına sahip olmasını temin etmek ve bu nedenle, diğer bireylerle eşit koşullar altında onlara uygun bilgi ve eğitimin verilmesini ve kaynakların sunulmasını sağlamak;

(c) Engellilerin spor, eğlence yerleri ile turistik alanlara erişimini sağlamak;

(d) Engelli çocukların, okullardaki etkinlikler dahil olmak üzere, oyun, eğlence, boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerine eşit şekilde katılabilmelerini sağlamak;

(e) Eğlence, turistik, boş zaman aktiviteleri ve spor etkinliklerini organize edenlerin sunduğu hizmetlere engellilerin erişebilmesini sağlamak” (Resmi Gazete, 2009).

Günümüzde, Türkiye'nin geliştirilen engelli spor politikaları, Gençlik ve Spor Bakanlığı öncülüğünde engelli bireyleri spora teşvik etmek, ulusal ve uluslararası müsabakalarda engelli bireylerin aktif katılımını sağlamak; spor tesislerini engelli bireylerin erişimine uygun hale getirmek, engelli bireyleri spor ile rehabilite etmek gibi amaçlarla diğer kurum ve kuruluşlarla (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Üniversiteler, Spor Federasyonları, Yerel Yönetimler, Medya Kuruluşları, Sivil Toplum Kuruluşları) işbirliği içerisinde sürdürülmesi gerektiğine yöneliktir (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2021).

Engellilik ve Spor

Tarihsel süreç boyunca medikal tedaviler (medikal rehabilitasyon programları) engelliler sporunun ilerlemesine büyük katkı sağlamıştır. “Erasistratos (M.Ö305-250), Galen (M.S 129-199) ve İbn-i Sina (M.S 980) gibi bilim insanları egzersiz ve tıbbi jimnastiğin sağlığı geliştirici etkileriyle birlikte düşünülmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Engelliler sporu, engelli bireylerin ve gizil engelli bireylerin; rehabilitasyon sporu, rekreasyonel faaliyetleri, aktif bir şekilde dahil oldukları yarışmaları ve her çeşit sportif etkinlikleri içermektedir (Konar & Pepe, 2003: 162-163). Engelli sporcuların, profesyonel bir şekilde spor yapmaya teşvik edilmesinin tarihi 1888’li yıllara kadar uzanmaktadır. Bu dönemlerde Berlin’de işitme engelliler için ilk olma niteliği taşıyan spor kulüpleri kurulmuştur (Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021). Sporun bireyin üzerinde; kişiliğinin gelişmesi, kendi benliğini ve çevreyi sevmesi, sosyalleşebilmesi, yaşamdan zevk alması, hak ve özgürlüklerini, yenilgiyi kabullenmeyi, yardımlaşmayı, toplumla uyumlu bir şekilde yaşamayı öğrenmesi gibi birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Bu olumlu etkiler sporun aktif veya pasif gerçekleştirilmesi fark etmeksizin sağlanmaktadır (Doğan, 2007). Toplumun her ferdinin spor yapma gereksiniminin olduğu kabul edilmektedir (Kabasakal, 2007). Sağlıklı bireylerin ruhsal, bedensel tatminini sağlayabilmeleri ve hayat koşullarına fiziksel adaptasyon sağlayabilmeleri için öne sürülen spor etkinliklerinin engelliler tarafından da gerçekleştirilebileceği uzun yıllar göz ardı edilmiştir (Ergun & diğerleri, 1990). Toplumun kalıplaştırmak mümkün değildir. Bütün insanlar birbirinden farklı ve özeldir, insanlar onları özel yapan, farklı kılan yanları ile değerlendirilmelidir (Gül & Küçükbiş, 2018’den aktaran Özdemir & İlkım, 2019). Engelli bireyler de özel ve farklı yanları ile değerlendirilmelidir. Spor ise engelli bireylerin kendilerini ifade edebilecekleri, toplumda var olduklarını gösterebilecekleri bir aracı olabilir. Spor aynı zamanda topluma dahil olup, toplumun bir parçası olduğunu hisseden engelli bireyin kendine güven duyabileceği, birlik olma duygusu ile paylaşma duygusunun gelişebileceği bir rehabilitasyon programı haline bürünebilmektedir (Çevik & Kabasakal, 2013).

Engelli sporcuların, profesyonel bir şekilde spor yapmaya teşvik edilmesinde ve sporun iyileştirici etkisinden faydalanmalarının sağlanmasında Paralimpik Oyunlar önemli bir rol oynamaktadır

Paralimpik Oyunlar

Paralimpik Oyunlar, farklı engeli bulunan bireylerin katıldığı, yarıştığı spor müsabakası olarak nitelendirilmektedir. Paralimpik sözcüğü Yunancada ‘para’(yanında) ve olimpik kelimeleri birleştirilerek ortaya çıkmıştır. Paralimpik Oyunlar Olimpiyatların paralel oyunları olduğu ve ayrı ayrı düşünülmemesi gerektiği anlamındadır (Özdemir & İlkın, 2019:46). Paralimpik temeli, 1944 yılında, İngiliz Hükümeti'nin isteği üzerine, Dr. Ludwig Guttmann, İngiltere'deki Stoke Mandeville Hastanesi'nde İkinci Dünya Savaşı'nda yaralanan askerler ve siviller için omurilik yaralanmaları merkezi açması ve zamanla rehabilitasyon sporunun eğlence amaçlı spora ve ardından rekabetçi spora dönüşmesi ile atılmıştır (Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021). Paralimpik tarihinin dönüm noktası 1948 yılında Dr. Guttmann'ın, Londra Olimpiyat Oyunları açılış gününde, iki rehabilitasyon merkezi arasında 16 kadın ve erkek engelli bireyin katılımı ile Stoke Mandeville Oyunlarını adını verdiği bir müsabaka düzenlenmesi olarak ifade edilebilir (Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021; Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021; Mumcu, 2018:56). Paralimpik hareket 1951 yılında İngiltere'de uluslararası boyuta taşınmış; İngiltere ve Hollanda'da bulunan 11 rehabilitasyon merkezinin yer aldığı 126 engelli sporcunun katılımı ile okçuluk, oturarak voleybol, bilardo ve cirit dallarında yarışmalar gerçekleştirilmiştir (Mumcu, 2018: 56). Stoke Mandeville Oyunları'nın evrimi, 1960 yılında Olimpiyatların hemen ardından İtalya'nın Roma kentinde 23 ülkenin yer aldığı 400 engelli sporcunun katılımı gerçekleşen müsabaka Paralimpik Oyunları adını alarak gerçekleşmiştir (Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021). Paralimpik Oyunlar, 1960 yılından itibaren her dört yılda bir düzenlenmektedir. Paralimpik Oyunlar; Yaz Paralimpik Oyunları ve Kış Paralimpik Oyunları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kış Paralimpik Oyunları ilk kez 1976 yılında İsveç'in Örnköldsvik kentinde gerçekleştirilmiştir (Zengin, 2021: 46).

Paralimpik Oyunlar Tarihi

Tablo 1. Yaz Paralimpik Oyunlar Tarihi

Yıl	Ülke	Engel Türleri	Katılan Ülke Sayısı	Sporcu Sayısı
1960	İtalya (Roma)	Ortopedik	23	400
1964	Japonya (Tokyo)	Ortopedik	21	375
1968	İsrail (Tel Aviv)	Ortopedik	29	750
1972	Almanya (Heidelberg)	Ortopedik	43	984
1976	Kanada (Toronto)	Görme, Ortopedik	40	1.657
1980	Hollanda (Arnhem)	Görme, Ortopedik	43	1.973
1984	İngiltere (Stoke Mandeville) & Amerika (New York)	Görme, Ortopedik	41 (İngiltere) 45 (Amerika)	1.100 (İngiltere) 1.800 (Amerika)
1988	Güney Kore (Seoul)	Görme, Ortopedik	60	3.057
1992	İspanya (Barcelona)	Görme, Ortopedik	83	2,999
1996	Amerika (Atlanta)	Görme, Ortopedik	104	3.259
2000	Avustralya (Sydney)	Görme, Ortopedik, Zihinsel	123	3.879

Tablo 1. Yaz Paralimpik Oyunlar Tarihi (Devamı)

2004	Yunanistan (Atina)	Görme, Ortopedik	135	3.808
2008	Çin (Pekin)	Görme, Ortopedik	146	3.951
2012	İngiltere (Londra)	Görme, Ortopedik, Zihinsel	164	4.237
2016	Brezilya (Rio)	Görme, Ortopedik, Zihinsel	160	4.328
2020	Japonya (Tokyo)	Görme, Ortopedik, Zihinsel	162	4.400

Tablo 1’de yer alan verilere göre, “engellilik kültürünün” küresel çapta yaygınlaşmasıyla katılım düzeyinde artış olmuştur.

Tablo 2. Kış Paralimpik Oyunlar Tarihi

Yıl	Ülke	Engel Türleri	Katılan Ülke Sayısı	Sporcu Sayısı
1976	İsveç (Örnsköldsvik)	Ortopedik	16	198
1980	Norveç (Geilo)	Görme, Ortopedik	18	299
1984	Avusturya (Innsbruck)	Görme, Ortopedik	21	419
1988	Avusturya (Innsbruck)	Görme, Ortopedik	22	377
1992	Fransa (Tignes- Albertville)	Görme, Ortopedik	24	365
1994	Norveç (Lillehammer)	Görme, Ortopedik	31	469
1998	Japonya (Nagano)	Görme, Ortopedik	31	562
2002	Amerika (Salt Lake City)	Görme, Ortopedik	36	415
2006	İtalya (Torino)	Görme, Ortopedik	38	474
2010	Kanada (Vancouver)	Görme, Ortopedik	44	502
2014	Rusya (Sochi)	Görme, Ortopedik	45	541
2018	Güney Kore (Pyeongchang)	Görme, Ortopedik	49	567

Kaynak: “Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021” verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Tablo 1 ve Tablo 2’de görüldüğü üzere, Paralimpik Oyunlar gelişmişlik düzeyi yüksek ülkelerde düzenlenmiştir. Spor turizmi kapsamında yer alan spor organizasyonlarının ülkeler üzerinde siyasi etkileri bulunmaktadır. Ülkelerin engelli bireylerin haklarını korumak ve güçlendirmek adına politikalar geliştirmesi, uygulamaya geçirmesi ülkelerin gelişmişlik düzeyinin bir göstergesidir. Gelişmekte olan ülkelerin saygınlık ve itibar kazanmasında önemli spor organizasyonlarının kendi ülkelerinde gerçekleştirilmesi büyük bir rol oynamaktadır (Knott & Tinaz, 2021: 204). Gençlik ve Spor Bakanlığı, gelecekte Paralimpik Oyunların üç imparatorluğa başkentlik yapmış İstanbul’da gerçekleştirilmesi için politikalar geliştirmektedir.

Yaz Paralimpik Oyunları

1960 yılında Roma Paralimpik Yaz Oyunları'nda sekiz (8) spor dalında yarışan sporcular 2020 Tokyo Yaz Paralimpik Oyunları'nda yirmi iki (22) spor dalında yarışmıştır. Bu spor dalları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Yaz Paralimpik Oyunları

1. Para Binicilik	2. Para Badminton
3. Para Bisiklet	4. Para Halter
5. Boccia	6. Para Okçuluk
7. Futbol (5 Kişilik)	8. Para Yüzme
9. Goalball	10. Taekwondo
11. Judo	12. Tekerlekli Sandalye Basketbol
13. Kano	14. Tekerlekli Sandalye Eskrim
15. Kürek	16. Tekerlekli Sandalye Rugby
17. Masa Tenisi	18. Tekerlekli Sandalye Tenis
19. Oturarak Voleybol	20. Triatlon
21. Para Atıcılık	22. Para Atletizm

Kaynak: “Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021” verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Kış Paralimpik Oyunları

Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC) tarafından belirlenen Kış Paralimpik Oyunlar, altı (6) spor dalından oluşmaktadır. Bu spor dalları Tablo 4'de görülmektedir.

Tablo 4. Kış Paralimpik Oyunları

1. Alp Disiplini	2. Kuzey Disiplini
3. Biatlon	4. Tekerlekli Sandalye Curling
5. Snowboard	6. Para Buz Hokeyi

Kaynak: “Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021; Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021” verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Paralimpik Sporcu Sınıflandırma Sistemi

Paralimpik Hareketin amacı “Paralimpik sporcuların sportif mükemmelliğe ulaşmalarını sağlayarak dünyaya ilham ve heyecan kazandırmaktır” (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021). Sınıflandırma, “Paralimpik Hareketin temel taşıdır”; sporcunun cinsiyet, yaş, kilo gruplarına ayrılması gibi Paralimpik sporcunun yarışmak istediği spor dalında yarışmaya uygun olup olmadığını, sporcunun yarışma için nasıl gruplandırılması gerektiğini belirler (Uluslararası Paralimpik Komitesi, 2021). Paralimpik spor dallarında kullanılan sınıflandırma sistemlerinin “Paralimpik Hareket”in amacına ulaşmasını sağlamaya yönelik iki önemli fonksiyonu bulunmaktadır:

“Paralimpik sporlarda kimlerin yarışma ve böylece Paralimpik sporcu olma hedefine ulaşma fırsatını yakalama uygunluğuna sahip olduğunu tanımlamaktadır. Sporcuları, engelin etkisini en aza indirmeyi ve hangi sporcu veya ekibin esasen zafere ulaşacağını sportif mükemmelliğin belirlenmesini sağlamaya yönelik spor sınıfları halinde gruplandırmaktadır” (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021).

Türkiye Paralimpik Tarihi

Türkiye'nin Paralimpik Oyunlar tarihi, 1992'de İspanya'nın Barcelona kentinde düzenlenen Yaz Paralimpik Oyunları'na davet edilerek para yüzme dalında Mehmet Gürkan'ın katılması ile başlamıştır (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021). Türkiye 1992 yılından itibaren yalnızca 1999 yılında ABD Atlanta Yaz Paralimpik Oyunları'na sporcu göndermemiştir (Paralimpik Oyunları Türkiye Tarihçesi, 2019). Türkiye, 2014 yılında Rusya'nın Sochi kentinde düzenlenen Kış Paralimpik Oyunları'na ilk kez Kayak Alp Disiplininde Hilmi Esat Bayındırlı ve Mehmet Çekiç'in katılması ile yer almıştır (Paralimpik Oyunlar Türkiye Tarihçesi, 2019). Türkiye, 1992 Barcelona Paralimpik Yaz Oyunları'ndan bu yana Paralimpik Oyunlara 13 farklı spor dalı ile katılmıştır, katıldığı spor dalları; Alp Disiplini (Kış Paralimpik Oyunları), Futbol (5 Kişilik), Golbol, Judo, Masa Tenisi, Para Atıcılık, Para Atletizm, Para Halter, Para Okçuluk, Para Yüzme, Tekerlekli Sandalye Basketbol, Tekerlekli Sandalye Tenisi, Taekwondo'dur (Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021). Türkiye, ilk madalyasını 2004 Atina Paralimpik Yaz Oyunları'nda Para Atıcılık dalında M. Korhan YAMAÇ ile almıştır (Girişmen, 2017). Türkiye, 1992-2020 Paralimpik Oyunlara 259'u Yaz Paralimpik Oyunları, 3'ü Kış Paralimpik Oyunları olmak üzere toplamda 262 Paralimpik sporcu ile katılmıştır (Girişmen, 2017; Paralimpik Oyunları Türkiye Tarihçesi, 2019). Türkiye'nin 9 farklı spor dalında (Atıcılık, Atletizm, Golbol, Halter, Judo, Masa Tenisi, Okçuluk, Taekwondo ve Yüzme) toplamda 38 madalyası bulunmaktadır (Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, 2021; Girişmen, 2017; Görme Engelliler Spor Federasyonu 2021; Özel Sporcular Spor Federasyonu, 2021; Şiyhan, 2021; Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021).

Tablo 5. Türkiye'nin Yaz Paralimpik Oyunlar Tarihi

Yıl	Ülke	Spor Dalı	Katılan Sporcu Sayısı
1992	İspanya (Barcelona)	Para Yüzme	1
1996	ABD (Atlanta)	-	-
2000	Avustralya (Sidney)	Para Yüzme	1
2004	Yunanistan (Atina)	Para Atıcılık, Para Halter, Para Atletizm, Para Yüzme Masa Tenisi	8
2008	Çin (Pekin)	Para Atıcılık, Para Atletizm, Para Halter, Para Okçuluk Tekerlekli Sandalye Tenisi, Masa Tenisi, Judo	16
2012	İngiltere (Londra)	Para Atıcılık, Para Atletizm, Para Halter, Para Okçuluk, Para Yüzme, Masa Tenisi, Tekerlekli Sandalye Basketbol Golbol, Futbol (5 Kişilik), Judo	67
2016	Brezilya (Rio)	Para Atıcılık, Para Atletizm, Para Halter, Para Okçuluk Masa Tenisi, Tekerlekli Sandalye Tenisi, Tekerlekli Sandalye Basketbol, Golbol, Futbol, Judo	81
2020	Japonya (Tokyo)	Para Atıcılık, Para Atletizm, Para Badminton, Para Halter Para Okçuluk, Para Yüzme, Para Tekvando, Masa Tenisi, Tekerlekli Sandalye Tenisi, Tekerlekli Sandalye Eskrim Tekerlekli Sandalye Basketbol, Golbol, Judo	87

Kaynak: “Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, 2021; Girişmen, 2017; Görme Engelliler Spor Federasyonu 2021; Özel Sporcular Spor Federasyonu, 2021; Şiyhan, 2021; Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021; Paralimpik Oyunları Türkiye Tarihçesi, 2019” verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Tablo 5’de yer alan verilere göre, Türkiye’nin Yaz Paralimpik Oyunları’na katılım oranı izlenen politikalarla doğru orantılı olarak artmaktadır; 1990 yılında ‘‘Özürllü Spor Federasyonu’’ kurulmasının ardından 1992 yılında ‘‘Yaz Paralimpik Oyunları’’na 1 ile sporcu ile 1 spor dalında katılım gösterilmiştir. 1996’da Türkiye ‘‘Yaz Paralimpik Oyunları’’na katılmamıştır. 2000 yılında izlenen politikalarda anlamlı bir değişiklik olmamış ve Türkiye yine 1 sporcu ile 1 spor dalında katılım göstermiştir. 2000 yılında ‘‘Engelliler Spor Federasyonu’’nun daha verimli çalışabilmek adına dörde ayrılmasının ardından 2004 yılında katılım gösterilen spor dalı 5, sporcu sayısı 8’e yükselmiştir. 2005 yılında engelli sorunlarına yönelik ilk olma özelliği taşıyan ‘‘Engelliler Hakkında Kanunu’’n çıkarılmasının ardından 2008 yılında katılım gösterilen spor dalı 7’ye sporcu sayısı 16’ya yükselmiştir. Türkiye 2009 yılında ‘‘BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmesini’’ kabul etmesiyle engelli bireylerin toplumsal hayata tam ve etkin katılabilmesine yönelik politikalar geliştirmeye önem vermiştir. Geliştirilen bu politikalar ‘‘Paralimpik Oyunlara’’ da yansımıştır. 2012 yılında katılım gösterilen spor dalı 11’e sporcu sayısı altmış yediye (67) yükselmiştir. 2016 ve 2020 yıllarında ise engelli bireyleri spora teşvik etmek, toplumsal hayata tam ve etkin katılabilmeleri için geliştirilen politikaların devamlılığı sonucunda katılan spor dalı ve sporcu sayısının yükselmeye devam ettiği görülmektedir.

Tablo 6. Türkiye’nin Kış Paralimpik Oyunlar Tarihi

Yıl	Ev Sahibi Ülke	Spor Dalı	Sporcu Sayısı
2014	Rusya (Sochi)	Alp Disiplini	2
2018	Güney Kore (Pyeongchang)	Alp Disiplini	1

Kaynak: ‘‘Girişmen, 2017; Paralimpik Oyunları Türkiye Tarihçesi, 2019’’ verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Tablo 6’da görüldüğü üzere Türkiye, Kış Paralimpik Oyunları’na iki kez tek bir spor dalında üç sporcu ile katılmıştır. Katılan bu iki müsabakada madalya kazanamamıştır.

Tablo 7. Türkiye’nin Engel Türüne Göre Paralimpik Oyunlara Katılımı

SPOR DALI	ENGEL TÜRÜ
Alp Disiplini	Ortopedik
Atletizm	Ortopedik
Atletizm	Görme
Atletizm	Zihinsel
Atıcılık	Ortopedik
Futbol (5 Kişilik)	Görme
Golbol	Görme
Halter	Ortopedik
Judo	Görme
Masa Tenisi	Ortopedik
Tekerlekli Sandalye Basketbol	Ortopedik
Tekerlekli Sandalye Tenis	Ortopedik
Tekwaondo	Ortopedik
Yüzme	Ortopedik

Kaynak: ‘‘Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021’’ verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Tablo 7’de yer alan verilere göre, Atletizm dalında üç (görme, ortopedik, zihinsel) engel türüne sahip sporcu ile katılım sağlanmıştır. Paralimpik Oyunlar, ilk zamanlarda sadece ortopedik/bedensel engel bireylerin yarışabileceği şekilde düzenlendiği için en fazla katılım ortopedik engele sahip sporcular tarafından sağlanmıştır.

Tablo 8. Türkiye Yaz Paralimpik Oyunları

Yıl	Ülke	Spor Dalı	Madalya
2004	Yunanistan (Atina)	Atıcılık	Altın M. Korhan YAMAÇ
2004	Yunanistan (Atina)	Atıcılık	Bronz M. Korhan YAMAÇ
2008	Çin (Pekin)	Okçuluk	Altın Gizem GİRİŞMEN
2008	Çin (Pekin)	Masa Tenisi	Bronz Neslihan KAVAS
2012	İngiltere (Londra)	Halter	Altın Nazmiye Muslu MURATLI
2012	İngiltere (Londra)	Halter	Gümüş Çiğdem DEDE
2012	İngiltere (Londra)	Halter	Gümüş Özlem BECERİKLİ
2012	İngiltere (Londra)	Atıcılık	Gümüş M. Korhan YAMAÇ
2012	İngiltere (Londra)	Judo	Gümüş Nazan AKIN
2012	İngiltere (Londra)	Judo	Bronz Duygu ÇETE
2012	İngiltere (Londra)	Masa Tenisi	Gümüş Neslihan KAVAS
2012	İngiltere (Londra)	Masa Tenisi	Gümüş Kadın Takım
2012	İngiltere (Londra)	Okçuluk	Bronz Doğan HANCI
2012	İngiltere (Londra)	Golbol	Bronz Erkek Takım

Tablo 9. Türkiye Yaz Paralimpik Oyunları

2016	Brezilya (Rio)	Halter	Altın Nazmiye MUSLU MURATLI
2016	Brezilya (Rio)	Golbol	Altın Kadın Takım
2016	Brezilya (Rio)	Masa Tenisi	Altın Abdullah ÖZTÜRK
2016	Brezilya (Rio)	Masa Tenisi	Gümüş Kübra KORKUT
2016	Brezilya (Rio)	Masa Tenisi	Bronz Erkek Takım
2016	Brezilya (Rio)	Judo	Bronz Mesme TAŞBAĞ
2016	Brezilya (Rio)	Judo	Bronz Ecem TAŞIN
2016	Brezilya (Rio)	Atletizm	Bronz Semih DENİZ
2016	Brezilya (Rio)	Atıcılık	Bronz Ayşegül PEHLİVANLAR
2020	Japonya (Tokyo)	Golbol	Altın Kadın Takım

2020	Japonya (Tokyo)	Masa Tenisi	Altın Abdullah ÖZTÜRK
2020	Japonya (Tokyo)	Masa Tenisi	Bronz Nesim TURAN
2020	Japonya (Tokyo)	Masa Tenisi	Bronz Ali ÖZTÜRK
2020	Japonya (Tokyo)	Masa Tenisi	Bronz Kübra Korkut
2020	Japonya (Tokyo)	Okçuluk	Gümüş Öznur CÜRE- Bülent KORKMAZ
2020	Japonya (Tokyo)	Okçuluk	Gümüş Nihat TÜRKMENOĞLU
2020	Japonya (Tokyo)	Okçuluk	Bronz Bahattin HEKİMOĞLU
2020	Japonya (Tokyo)	Taekwondo	Gümüş Meryem ÇAVDAR
2020	Japonya (Tokyo)	Taekwondo	Bronz Mahmut BOZTEKE
2020	Japonya (Tokyo)	Atıcılık	Gümüş Ayşegül PEHLİVANLAR
2020	Japonya (Tokyo)	Judo	Bronz Recep ÇİFTÇİ
2020	Japonya (Tokyo)	Judo	Bronz Zeynep ÇELİK
2020	Japonya (Tokyo)	Yüzme	Bronz Sevilay ÖZTÜRK
2020	Japonya (Tokyo)	Halter	Bronz Besra DUMAN

Kaynak: “Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, 2021; Girişmen, 2017; Görme Engelliler Spor Federasyonu 2021; Özel Sporcular Spor Federasyonu, 2021; Şiyhan, 2021; Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, 2021; Paralimpik Oyunları Türkiye Tarihiçesi, 2019” verileri kaynak alınarak tablo haline getirilmiştir.

Türkiye’nin Paralimpik Oyunlar tarihi 1992 Barcelona Yaz Paralimpik Oyunları’na katılımı ile başlamıştır. Tablo 8’de yer alan verilere göre, Türkiye ilk altın ve bronz madalyasını 2004 Atina Yaz Paralimpik Oyunları’nda M. Korhan Yamaç ile atıcılıkta kazanmıştır. Türkiye’nin sekizi (8) altın, on biri (11) gümüş, on altısı (16) bronz olmak üzere toplamda otuz sekiz (38) madalyası bulunmaktadır; 2004 yılında iki (2), 2008 yılında iki (2), 2012 yılında on (10), 2016 yılında dokuz (9), 2020 yılında on beş (15) madalya kazanmıştır. Türkiye, Yaz Paralimpik Oyunları tarihinin en fazla madalyasını 2020 Tokyo Yaz Paralimpik Oyunları’nda kazanmıştır. Bu otuz sekiz (38) madalya dokuz farklı spor dalında; masa tenisi on (10), judo altı (6), atıcılık beş (5), okçuluk beş (5), halter beş (5), golbol üç (3), teakwondo iki (2), atletizm bir (1), yüzme bir (1) kazanılmıştır.

2000 yılında “Engelli Spor Federasyonu”nun dörde ayrılmasının ardından 2004 yılında bedensel/ortopedik engelli sporcu Muharrem Korhan Yamaç ile atıcılıkta hem altın hem bronz madalya kazanılmıştır. 2005 yılında çıkan “Engelliler Hakkında Kanunu”n ardından 2008 yılında iki farklı spor dalında madalya kazanılmıştır. Türkiye’nin 2009 yılında uluslararası bir sözleşme olan ‘‘BM Engelli Haklarına İlişkin Sözleşmesini’’ kabul etmesiyle engelli sporcuları, spora teşvik etmeye yönelik politikalar geliştirmiş bunun sonucunda 2012 yılında on (10) madalya kazanılmıştır. 2016 yılında üçü (3) altın olmak üzere toplamda dokuz (9) madalya tarihinin en çok altın madalyasını kazanılmıştır. 2020 yılında on beş (15) madalya ile tarihinin en fazla madalyasını kazanılmıştır. Bu başarının ardında, Gençlik ve Spor Bakanlığı geliştirdiği politikaları paydaşları (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Yükseköğretim Kurulu, Üniversiteler, Spor Federasyonları, Sivil Toplum Kuruluşları, Medya Kuruluşları) ile birlikte uygulamaya geçirmesinin büyük rolü bulunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, Türkiye'nin engelli spor politikalarının Paralimpik Oyunlara katılım düzeyini belirlemek ve Paralimpik sporcuların başarılarındaki rolünü anlamak amacıyla hazırlanmıştır. Paralimpik Oyunlara katılmak ve başarı sağlamak için “engelli” bireyin istekli olması yeterli değildir. Bu konuda politika geliştirici ve uygulayıcılarına önemli görevler düşmektedir. Konar (2003) yılında yaptığı çalışmada “engellilere uygun sportif aktivitelerin, engellilerin toplumsal entegrasyonu ve rehabilitasyonu için vazgeçilmez bir araç” olduğunu belirtmektedir. Engelli bireylerin toplumsal dışlanmayla karşı karşıya kalmaması, spor tesislerinin engellilerin kullanımına uygun şekilde düzenlenmesi, spor tesislerine ulaşmada gerekli imkanların sağlanması, eğitim kurumlarında engelli bireylere yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi, engelli bireylerin spor ile rehabilite edilmesi ve teşvik edilmesi için Gençlik ve Spor Bakanlığı öncülüğünde çeşitli politikalar geliştirilmesi gerekmektedir (Mumcu, 2018). Türkiye'nin Paralimpik Oyunlar tarihi 1990 yılında “Özürülüler Spor Federasyonun” kurulmasının ardından 1992 yılında Barcelona Yaz Paralimpik Oyunları'na Mehmet Gürkan ile para yüzme dalında katılması ile başlamıştır. 2000 yılında dört engel grubunu bünyesinde barındıran Özürülüler Spor Federasyonu; Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, Görme Engelliler Spor Federasyonu, İşitme Engelliler Spor Federasyonu, Zihinsel Engelliler Spor Federasyonu olarak dörde ayrılmıştır. Federasyonların dörde ayrılması ile daha verimli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Türkiye ilk madalyasını 2004 Atina Yaz Paralimpik Oyunları'nda ortopedik/bedensel engelli sporcu Muharrem Korhan Yamaç ile atıcılık dalında kazanmıştır. Kış Paralimpik Oyunları tarihi, 2014 yılında Sochi Kış Paralimpik Oyunları'na Esat Hilmi Bayındırlı ve Mehmet Çekiç ile Alp Disiplini dalında katılması ile başlamıştır. Türkiye Kış Paralimpik Oyunları'na iki kez tek bir spor dalında üç sporcu ile katılmıştır. Katılan bu iki müsabakada da madalya kazanılmamıştır. Veriler incelendiğinde Kış Paralimpik Oyunları'na yönelik yeterli politika geliştirilmediği görülmektedir. Türkiye tarihinin en yüksek sporcu katılım sayısına ve madalya sayısına 2020 Tokyo Yaz Paralimpik Oyunları'nda ulaşmıştır. Türkiye'nin Paralimpik Oyunlara katılan sporcu sayısı ve madalya sayısı yıllar içerisinde artmıştır. Bu artışın ardında, engelli bireylerin profesyonel anlamda da sağlıklı bireyler gibi spor yapabilmesinin bir hak olduğu bilinciyle gerekli yasaların çıkarılması, imkanların artırılmasını ve desteklerin sağlanmasını içeren politikalar geliştirilmesi ve uygulanmasının bulunduğu düşünülmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı geliştirdiği politikaları paydaşları (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Yerel Yönetimler, Yükseköğretim Kurulu, Üniversiteler, Spor Federasyonları, Sivil Toplum Kuruluşları, Medya Kuruluşları) ile birlikte uygulamaya geçirmesi “Paralimpik Oyunlara” katılan sporcu sayısının ve başarısının artmasında önemli bir etkidir. Her ne kadar 1992 yılından 2020 yılına kadar katılımcı sayısı ve madalya sayısı artarak devam etmiş olsa da hala yeterli seviyede olmadığı düşünülmektedir. Özdemir & İlkın (2019) Türkiye'de 41.028 lisanslı engelli sporcunun bulunduğunu Paralimpik Oyunlarda elde edile başarıların beklenen başarıların çok gerisinde kaldığını belirtmektedir. Paralimpik Oyunlarda sporcu sayısını ve başarısını arttırmaya devam etmesi için engelli sporculara sağlanan imkanların ve desteklerin artırılması ve politikalar geliştirmeye devam edilmesi gerekmektedir:

Paralimpik Oyunların bilinir hale gelmesinde politika uygulayıcıları arasında yer alan “Medya Kuruluşlarının” etkisi yüksektir. Anatac & Yılmaz (2019) medyanın engelli sporcuları ele alırken ayrımcı bir yaklaşım sergilediklerini ve ayrımcı bir dil kullandıklarını belirtmektedir. Paralimpik sporcuların, medyada “trajik” hikayeleri ön plana çıkarılmaktadır. Sporcu kimliklerinin ön plana çıkarılması gerekmektedir. Sporcu kimlikleriyle ön plana çıkarılan, uluslararası başarılarıyla medyada yer alan Paralimpik sporcuların, kendini “yetersiz” ve “eksik” hisseden engelli bireylere büyük bir motivasyon kaynağı olacaktır ve spor aktivitelerine aktif katılım sağlayacaktır.

Engelli bireylerin ailelerini “terapatik rekreasyonun” önemi konusunda bilinçlendirmek, engelli bireylerin potansiyelleriyle değerlendirilebilmesi açısından önem arz etmektedir. Politika geliştirici ve uygulayıcılarının bu konuda gerekli çalışmalar yapmasının engelli bireylerin spor aktivitelerine aktif katılım sağlamasını arttıracığı düşünülmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın ortak projesi “Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme” programının içerisine engelli çocukların da dahil edilmesi, çocukluktan yetiştirilen engelli sporcuların Türkiye’nin Paralimpik Oyunlarda başarısını arttıracığı düşünülmektedir.

Uluslararası spor organizasyonlarına ev sahipliği yapmak spor turizmin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Paralimpik Oyunların Türkiye’de gerçekleştirilmesi, ülkenin engelli ve spor turizmine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda, turizm tesislerinin ve spor tesislerinin engelli bireylerin ulaşımına ve kullanımına uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Kış Paralimpik Oyunları’nda katılım sağlanan iki oyunda da madalya kazanılamamıştır. Kış sporlarında tesislerin engelli bireylerin kullanımına ve erişimine uygun hale getirilmesi, Kış Paralimpik Oyunları’nda katılım oranını ve başarıyı artıracığı düşünülmektedir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Anatça, Y. V. & Yılmaz, C. (2019). Ucube bedenden paralimpik bedene. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (46), 136-157.
- Argan, M., Gürbüz, B., Koçak, F. & Atıcı, M. (2021). Engelli Sporcuların objektifinden spor deneyimini görmek: engelleyici faktörlerin sosyo-ekolojik model perspektifinden analizi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 32(2), 75-97.
- Çaha, H. (2016). Engellilerin toplumsal hayata katılmasına yönelik politikalar: Türkiye, ABD ve Japonya örnekleri. *İnsan & Toplum Dergisi*, 5(10), 123-150.
- Çetiner, H. (2019). Sağlık rekreasyonu kapsamında terapatik rekreasyon uygulamaları. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(4), 405-411.
- Çevik, O. & Kabasakal, K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumuna ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 74-83.
- Darcy, S. & Taylor, T. (2009). Disability citizenship: an australian human rights analysis of the cultural industries. *Leisure Studies*, 28(4), 419-441.
- Demir, G. T. & İlhan, E. L. (2019). Spora katılım motivasyonu: görme engelli sporcular üzerine bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), (157-170).
- Doğan, B. (2007). *Spor sosyolojisi ve uygulamalı spor sosyolojisine giriş*. Ankara: Nobel Yayınevi.

- Ergun, N., Algun, C. & Dolunay, N. (1990). *Özürllülerde spor yaklaşımı. Spor şurası*. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kabasakal, K. (2007). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Karataş, B. (2021). *Engellilerde spor yönetimi*. H. Babacan (Ed). İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler- Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler (69-89). Çetinje: İvpe Yayınevi Bildirileri. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Knott, B. & Tinaz, C. (2021). *Lessons learned from the emerging nations. Sport and Development in Emerging Nations* (201-210). Newyork: Routledge.
- Konar, N. (2003). Rehabilitasyon-engelliler sporu ve paralimpikler. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 162-166.
- Meşe, İ. (2014). Engelliliği açıklayan sosyal model nedir? *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33), 79-92.
- Metin, B. (2017). Engellilere yönelik sosyal politikalarda yerel yönetimlerin rolü: Keçiören belediyesi örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 320-344.
- Mumcu, H. E. (2017). *Bazı AB ülkelerinde uygulanan engelli spor politikalarının ekonomik, sosyal ve proje bazlı olarak Türkiye ile karşılaştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Mumcu, H.E. (2018). *Engelli spor politikaları: Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye karşılaştırması*. Yasin Dilmen (Koord.). Ankara: Akademisyen Yayınevi.
- Özdemir, M. & İlkım, M. (2019). Engellilik ve Paralimpik Oyunları. M. İlkım ve Ö. Karataş (Ed.) *Sporda Yeni Akademik Çalışmalar içinde* (35-56), Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Özgökçeler, S. (2006). *Sosyal dışlanma sorunsalı ve engellilerin sosyal politikası bağlamında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Özgökçeler, S., & Alper, Y. (2010). Özürllüler Kanunu'nun sosyal model açısından değerlendirilmesi. *Business and Economics Research Journal*, 1(1), 33-54.
- Öztürk, Y. (2011). *Engelli çocuğa sahip ailelerin gereksinimlerinin ve aile yükünün belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Savran, S. (2020). *Özel gereksinimli çocukların rekreatif etkinliklere katılımları ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişkinin ebeveyn rolü açısından incelenmesi: Manisa ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Şentürk, Y. (2010). *Sakatlık ve sosyal teori: toplumbilim kuramlarındaki normal özneyi yeniden düşünmek*.
- Yılmaz, V. & Yentürk, N. (2017). Türkiye'de engellilere yönelik kamu harcamalarının on yıllık seyri. *Çalışma ve Toplum*, 52(1), 59-74.

Zengin, S. (2021). *Engellilerde Spor Organizasyonları*. M. Uca & H. Akdeniz (Ed.), Spor Bilimlerinde Güncel Konular ve Yaklaşımlar (32-54). Ankara: Çizgi Kitabevi.

İnternet Kaynakları

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, (t.y.). Uluslararası Mevzuat. <https://www.aile.gov.tr/eyhgm/mevzuat/uluslararasi-mevzuat/> adresinden erişilmiştir.

Engelsiz Spor, (t.y.). Engelli Spor Federasyonu Var mı? <https://www.handisport-nordpasdecalais.org/engelli-spor-federasyonu/> adresinden erişilmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı, (t.y.). Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi. https://gsb.gov.tr/dosyalar/mevzuatlar/ulusal_genclik_ve_spor_politikasi.pdf adresinden erişilmiştir.

Girişmen, G. (2017). Türkiye'nin Paralimpik Oyunları Karnesi. <https://medium.com/@TurkParalimpik/t%C3%BCrkiyenin-paralimpik-oyunlar-karnesi-c3454512946b> adresinden erişilmiştir.

İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanları Derneği, (2021). Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme Bilgi Notu. <https://www.ihud.org/bilgi-notlari/engellilerin-haklarına-iliskin-sozlesme-bilgi-notu> adresinden erişilmiştir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, (2021). Engelli Hakları Komitesi. <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/146-engelli-haklar-komitesi/> adresinden erişilmiştir.

Mevzuat Bilgi Sistemi, (2005). Engelliler Hakkında Kanun <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5378&MevzuatTur=1&Mevzuat> adresinden erişilmiştir.

Paralimpik Oyunları Türkiye Tarihçesi (2019). <https://www.abcspor.com/paralimpik-oyunlar-turkiye-tarihcesi/> adresinden erişilmiştir.

Resmî Gazete, (2005). Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050707-2.htm> adresinden erişilmiştir.

Resmî Gazete, (2009). Milletlerarası Sözleşme. [resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm) adresinden erişilmiştir.

Resmî Gazete, (2009). Türkiye Zihinsel Engelliler Spor Federasyonunun İsminin, Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu Olarak Değiştirilmesine Dair Karar. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/02/20090210-13.htm> adresinden erişilmiştir.

Şiyhan, E. (2020). Türkiye'nin 2020 Tokyo Olimpiyatları ve Paralimpik Oyunları'ndaki Başarısı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/turkiyenin-2020-tokyo-olimpiyatları-ve-paralimpik-oyunlarındaki-basarisi/2358896> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu, (t.y.). Tarihçe <http://www.tbesf.org.tr/kurumsal/tarihce/?id=20> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Görme Engelliler Spor Federasyonu, (t.y.). Kuruluş. <http://www.gesf.org.tr/kurulus> adresinden erişilmiştir.

Türkiye İşitme Engelliler Spor Federasyonu, (t.y.). Tarihçe. <https://tiesf.gov.tr/tarihce/> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, (t.y.). Paralimpik Hareketin Tarihçesi. http://www.tmpk.org.tr/paralimpiknedir/?doing_wp_cron=1640562697.1699779033660888671875 adresinden erişilmiştir.

Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, (t.y.). Paralimpik Oyunlarına Katılan Sporcularımız. http://www.tmpk.org.tr/sporcular/?doing_wp_cron=1640569966.1834249496459960937500 adresinden erişilmiştir.

Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, (t.y.). Paralimpik Spor Dalları. <http://www.tmpk.org.tr/paralimpik-sporlar/> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Milli Paralimpik Komitesi, (t.y.). Sınıflandırma. <http://www.tmpk.org.tr/siniflandirma/> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu, (t.y.). Branşlarımız. <https://www.tossfed.gov.tr/branslarimiz/> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu, (2021). Milli Sporcularımızın Tokyo 2020 Paralimpik Oyunları Başarısı Türkiye'nin Önde Gelen Haber Ajanslarında Yerini Aldı. <https://www.tossfed.gov.tr/milli-sporcularimizin-tokyo-2020-paralimpik-oyunlar-basarisi-turkiyenin-onde-gelen-haber-ajanslarinda-yerini-aldi/> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Özel Sporcular Spor Federasyonu, (t.y.). Vizyonumuz Misyonumuz. <https://www.tossfed.gov.tr/vizyonumuz-misyonumuz/> adresinden erişilmiştir.

Türkiye Tekwaondo Federasyonu, (2021). Para Taekwondo'da Dünya Şampiyonuyuz. <https://www.turkiyetaekwondofed.gov.tr/haber.asp?ID=2499> adresinden erişilmiştir.

TÜRSAB. (2014). Spor Turizmi Sektör Raporu. https://www.tursab.org.tr/dosya/12195/tursab-spor-turizmi-raporu_12195_5670173.pdf adresinden erişilmiştir.

Uluslararası Paralimpik Komitesi, (t.y.). Kış Paralimpik Oyunlarına Genel Bakış. <https://www.paralympic.org/paralympic-games/winter-overview> adresinden erişilmiştir.

Uluslararası Paralimpik Komitesi, (t.y.). Paralimpik Oyunları. <https://www.paralympic.org/paralympic-games> adresinden erişilmiştir.

Uluslararası Paralimpik Komitesi, (t.y.). Paralimpik Spor Dalları. <https://www.paralympic.org/sports> adresinden erişilmiştir.

Uluslararası Paralimpik Komitesi, (t.y.). Sınıflandırma. <https://www.paralympic.org/classification> adresinden erişilmiştir.

Uluslararası Paralimpik Komitesi, (t.y.). Yaz Paralimpik Oyunlarına Genel Bakış. <https://www.paralympic.org/paralympic-games/summer-overview> adresinden erişilmiştir.

The Overview of Paralympic Games in the Scope of Disabled Sports Policies

Buse KARADAŞ

Ankara Hacı Bayram Veli University, Institute of Graduate Studies, Ankara/Turkey

Hakan ÇETİNER

Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism, Ankara/Turkey

Extensive Summary

A disabled person is defined as “an individual who is affected by the attitudes and environmental conditions that restrict his full and effective participation in society on equal terms with other individuals due to various levels of loss in his physical, mental, spiritual and sensory abilities” according to Article 3/1-c of the Law No. 5378. It is known that the disabled individual is exposed to environmental and psychological restrictions during participation in life. Sport is a social phenomenon that strengthens the physical and psychological health of people, facilitates their adaptation to the society, improves mental and motor skills, and also contributes to the personal development (Demir & İlhan, 2019:159). Sportive recreation activities are an important element of therapeutic recreation that aims to ensure that people with disabilities are not only physically well but also socially, spiritually and emotionally well. It is not only healthy individuals that make up the society but also disabled people. A society contains different colors. Disabled people are one of those different colors.

Sports is one of the tools which disabled individuals can express themselves and show their presence in society. Sports can become a rehabilitation for the disabled individuals who are included in the society and feel that they are a part of the society and might help them to trust themselves and develop a sense of unity and sharing (Çevik & Kabasakal, 2013:76). Studies show that the participation of disabled individuals in sports activities has many psychological and physiological benefits for individuals. Sports for disabled individuals include rehabilitation sports, recreational activities, competitions in which people with disabilities and the ones with potential to be disabled are actively involved all kinds of sports activities (Konar, 2003:163). It is known that individuals with disabilities face many obstacles in terms of environmental (insufficiency, accessibility of facilities), personal (age, gender, income, etc.) and social aspects in participating in sports activities and organizations. Various public policies are developed in order for disabled people to overcome these obstacles and to participate fully and effectively in social life (Argan, et al., 2021). Developed policies ensure that disabled people actively participate in sports activities and are encouraged to participate in sports. Paralympic Games play an important role in encouraging disabled athletes to do sports in a professional way and to ensure that they benefit from the healing effect of sports.

The history of encouraging disabled athletes to do sports in a professional way dates back to 1888; At that time, sports clubs were established in Berlin, which was the first for the hearing impaired (International Paralympic Committee (IPC), 2021). Paralympic Games are defined as sports competitions in which individuals with different disabilities participate and compete. The word Paralympic is derived from the Greek words 'para' (next to) and olympic, meaning that the Paralympic games are parallel games of the Olympics and should not be considered separately (Özdemir & İlkım, 2019:46). The Paralympic foundation was established in 1944, at the request of the British Government, by Dr. Ludwig Guttmann was laid off when he opened a spinal cord injury center for soldiers and civilians injured in World War II at Stoke Mandeville Hospital in England, and over time rehabilitation sport

turned into recreational sport and then competitive sport (IPC, 2021). Milestone point in Paralympic history was in 1948, when Dr. Gutmann, on the opening day of the London Olympic Games, organized a competition between two rehabilitation centers with the participation of 16 male and female disabled individuals, called the Stoke Mandevile Games (IPC, 2021; National Paralympic Committee of Turkey (TMPK), 2021; Mumcu, 2018:56). The Paralympic movement moved to an international dimension in England in 1951; Competitions were held in archery, sitting volleyball, billiards and javelin with the participation of 126 disabled athletes in 11 rehabilitation centers in England and the Netherlands (Mumcu, 2018:56). The evolution of the Stoke Mandevile Games took place in 1960, right after the Olympics, in Rome, Italy, where 400 disabled athletes from 23 countries took part, taking the name Paralympic Games (IPC, 2021). The Paralympic Games have been held every four years since 1960. Paralympic Games; It is divided into two as Summer Paralympic Games and Winter Paralympic Games; The Winter Paralympic Games were held for the first time in 1976 in Örnköldsvik, Sweden (Zengin, 2021:46). Paralympic Games are considered as an area of disabled tourism and sports tourism. In this respect, the Paralympic Games affect the countries in which they are held, primarily economically, socially, culturally and environmentally. Considering that the growth rate of sports tourism within the tourism industry is 14% (TÜRSAB, 2014), different sports types and organizations are thought to be important in this share. When the literature in the field of Paralympics is examined, no study has been found that discusses the role of disabled sports policies in the participation and success of Turkish Paralympic Athletes in the Paralympic Games. In this context, it has been revealed by examining the current data with the literature review, which is a qualitative research method. The study consists of three parts; In the first part, the concept of disability and its policies are included, in the second part, the concepts of disability and sports are discussed, and in the third part, the level of participation and achievements in the Paralympic Games within the scope of Turkey's disabled sports policies are examined in detail.

The history of Turkey's Paralympic Games began with the establishment of the "Sports Federation for the Disabled" in 1990, and when it joined the Barcelona Summer Paralympic Games in 1992 in para swimming with Mehmet Gürkan. In 2000, the Disabled Sports Federation, which included four disability groups; It is divided into four as Physically Disabled Sports Federation, Visually Impaired Sports Federation, Hearing Impaired Sports Federation and Mentally Disabled Sports Federation. More efficient studies were carried out with the division of the federations into four. Turkey won its first medal in shooting at the 2004 Athens Summer Paralympic Games with orthopedically/physically disabled athlete Muharrem Korhan Yamaç. The history of the Winter Paralympic Games began in 2014 with the participation of Esat Hilmi Bayındırlı and Mehmet Çekiç in the Sochi Winter Paralympic Games in the field of Alpine Skiing. Turkey has participated in the Winter Paralympic Games twice with three athletes in a single sport. No medals were won in these two competitions. When the data are examined, it is seen that adequate policies have not been developed for the Winter Paralympic Games. The highest number of athlete participation and number of medals in the history of Turkey were reached at the 2020 Tokyo Summer Paralympic Games.

The number of athletes and medals participating in Turkey's Paralympic Games has increased over the years. It is thought that behind this increase, there is the development and implementation of policies including the enactment of necessary laws, increasing opportunities and providing support, with the awareness that disabled individuals have a right to do sports professionally, just like healthy individuals. Athletes participating in the "Paralympic Games" implement the policies developed by the Ministry of Youth and Sports together with their stakeholders (Ministry of

Family and Social Policies, Ministry of National Education, Ministry of Health, Local Authorities, Council of Higher Education, Universities, Sports Federations, Non-Governmental Organizations, Media Institutions) is an important factor in increasing the number and success. Although the number of participants and medals continued to increase from 1992 to 2020, it is still considered to be not at a sufficient level. Özdemir and İlkım (2019) state that there are 41,028 licensed disabled athletes in Turkey, and the successes achieved in the Paralympic Games lag far behind the expected successes. In order for Turkey to continue to increase the number of athletes and their success in the Paralympic Games, the opportunities and support provided to athletes with disabilities should be increased and policies should be continued to develop.